

EGE ÜNİVERSİTESİ
Ulaştırma Yönetimi Araştırmaları Dergisi
Journal of Transportation Management Research
<https://jotmar.ege.edu.tr/>

Geliş/Received: 01.10.2024 Kabul/Accepted: 30.10.2024
Araştırma Makalesi

Türkiye’de Yatçılığın ve Yat Yarışçılığının Son 20 Yılı: Ekonomik Büyüme, Çevresel Kaygılar ve Gelecek Öngörülleri

Begüm Sözen¹, Ayberk Sözen²

Özet

Son 20 yılda Türkiye’de yat yelkenciliği hem ekonomik hem de turistik açıdan önemli bir gelişim göstermiştir. Yelkencilik sporuna olan ilginin artmasıyla birlikte, marina sayısı ve kısa dönem tekne kiralama firmalarının sayısı da belirgin şekilde yükselmiştir. Bu durum, yerli ve yabancı turistlerin Türkiye’nin doğal güzelliklerini keşfetmesine olanak tanırken, bölgedeki ekonomik canlılığı artırmıştır. Ancak, marina sayısındaki artışa rağmen talebin aşırı derece yükselmesi, marina ücretlerinde de önemli bir artışa yol açmıştır. Bu durum, bazı yelkenciler için ekonomik zorluklar yaratırken, çevresel kaygıları da beraberinde getirmiştir. Sayısı artan yat filosunun deniz ekosistemine etkileri sürdürülebilir yelkencilik ve deniz turizmi açısından dikkatle ele alınması gereken bir meseledir. Ayrıca, yelkenli yat yarışları ve uluslararası etkinlikler, Türkiye’nin yelken sporundaki potansiyelini ve uluslararası arenadaki konumunu güçlendirmiştir. Gelecek yirmi yıl içerisinde teknolojik gelişmeler, sürdürülebilirlik gereksinimleri ve çevresel farkındalığın artışıyla, yat filolarında büyük bir dönüşüm yaşanması beklenmektedir. Elektrikli ve hibrit yatların kullanımı yaygınlaşması ile birlikte, dizel motorlarının kullanımı azalarak daha çevre dostu bir denizcilik sektörü yaratılacaktır. Otonom sistemler ve yapay zekâ teknolojileri, akıllı yatları ve güvenli seyir olanaklarını artırırken, enerji verimliliği ile daha uzun menzilli seferler mümkün olacaktır. Aynı zamanda, çevre dostu üretim yöntemleri, geri dönüştürülebilir malzemeler ve ileri biyolojik arıtma sistemleri gibi sürdürülebilirlik uygulamaları da yatçılık endüstrisinin merkezinde yer alacaktır. Dijitalleşmenin hızlanmasıyla kısa dönemli tekne kiralama sektörü, paylaşımlı yat kullanımı gibi yenilikçi iş modelleriyle büyürken, çevresel regülasyonlar da yat operasyonlarının çevreye etkilerini sınırlamak için daha yoğun uygulanacaktır. Bu dönüşüm, denizcilik eğitimi ve yeni nesil yelkencilerin yetiştirilmesine de katkı sağlayarak daha sorumlu bir yatçılık sektörü inşa edilmesine olanak sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye’de Yatçılık, Deniz Turizmi, Yat Yarışçılığı, Marinalar, Sürdürülebilir Yelkencilik.

The Last 20 Years of Yachting and Yacht Racing in Turkey: Economic Growth, Environmental Concerns, and Future Projections

Abstract

In the last 20 years, yacht sailing in Turkey has experienced significant growth both economically and in tourism. As interest in sailing has increased, the number of marinas and short-term boat rental companies has risen noticeably, allowing domestic and international tourists to explore Turkey’s natural

¹ Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, begum.sozen@ogr.deu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0134-0296.

² Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Enstitüsü, ayberk.sozen@deu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9657-5567.

beauty while boosting the region's economic vitality. However, the surge in demand, despite the rise in marina numbers, has led to a significant increase in marina fees, creating economic challenges for some sailors and raising environmental concerns. The growing yacht fleet's impact on the marine ecosystem needs careful consideration in terms of sustainable sailing and marine tourism. Moreover, yacht races and international events have strengthened Turkey's potential in sailing sports and its position globally. Over the next twenty years, technological advancements, sustainability requirements, and heightened environmental awareness are expected to transform yacht fleets, with electric and hybrid yachts replacing diesel engines for a more eco-friendly maritime sector. Autonomous systems and artificial intelligence will enhance smart yachts and safe navigation, improving energy efficiency and enabling longer-range voyages. Sustainability practices, including eco-friendly production methods, recyclable materials, and advanced biological treatment systems, will also become central to the industry. As digitalization accelerates, the short-term boat rental sector will grow through innovative models like shared yacht usage, and stricter environmental regulations will be implemented to minimize the impact of yacht operations. This transformation will contribute to maritime education and the training of new generations of sailors, fostering a more responsible yachting industry.

Keywords: Yachting in Turkey, Marine Tourism, Yacht Racing, Marinas, Sustainable Sailing.

1. GİRİŞ

Son yıllarda Türkiye’de yelkencilik, sadece bir spor dalı olarak değil, aynı zamanda ekonomik ve turistik potansiyeli ile de dikkat çeken bir sektör haline gelmiştir. Yelkenli yat yarışları ve amatör denizcilik, Türkiye'nin sahip olduğu geniş kıyı şeridi ve doğal güzellikleriyle birleşerek, ülkenin turizm çeşitliliğini artıran önemli unsurlardan biridir. Özellikle son 20 yıl içinde, amatör denizci yetiştirme politikalarının eğitim kalitesi ile ilgili kaygılar bulunmasına rağmen desteklenmesi, ulusal ve uluslararası organizasyonların artması, yelken okulu sayılarının artması, yat limanı altyapılarının gelişmesi gibi faktörler, yelkenciliği Türkiye turizm sektörünün önemli bir bileşeni haline getirmiştir (Marangoz vd., 2021).

Bu makalede, Türkiye’de yelkenciliğin son yirmi yıldaki gelişimi detaylı bir şekilde ele alınacak ve bu sporun ülkenin ekonomisine ve turizmine sağladığı katkılar irdelenecektir. Yelkenciliğin yerel halk için yeni iş olanakları yaratmasının yanı sıra, yabancı turistlerin ilgisini çekerek Türkiye'nin deniz turizmi gelirlerini nasıl artırdığına açıklamalar ve ön görüler sunulacaktır. Bununla birlikte, sürdürülebilir turizm anlayışının bir parçası olarak yelkenciliğin, çevresel etkiler ve turizm politikaları bağlamında nasıl değerlendirildiği de tartışılacaktır.

Türkiye’de yat yarışçılığı, son 20 yılda kayda değer bir gelişim göstermiş ve bu süreçte yat yarışı filosu hem nitelik hem de nicelik açısından büyük bir dönüşüm yaşamıştır. 2000’li yılların başında sınırlı sayıda tekne ve katılımcıyla gerçekleştirilen yat yarışları, bugünkü geniş katılımlı ve uluslararası arenada tanınan organizasyonlara evrilmiştir. Bu değişimde hem yerel girişimler hem de küresel yelken topluluğuyla artan bağlantılar büyük rol oynamıştır.

Özellikle Marmaris, Bodrum, Çeşme ve İstanbul gibi kıyı şehirlerinde düzenlenen yat yarışları, daha profesyonel ve rekabetçi bir yapıya kavuşmuş; ulusal çapta markalaşan birçok yarış organizasyonu, takvimdeki sabit yerini almıştır. *Bosphorus Cup*, *Deniz Kuvvetleri Kupası*, *Marmaris Uluslararası Yarış Haftası*, gibi organizasyonlar, Türkiye’de yat yarışçılığının gelişimine büyük katkı sağlamıştır. Bu yarışlar hem yerel filoyu büyütmüş hem de uluslararası katılımcıların ilgisini çekerek Türkiye’yi yat yarışçılığı açısından cazip bir merkez haline getirmiştir.

Filo yapısı açısından bakıldığında, 2000’li yılların başında yarışlara katılan yatlar çoğunlukla standart üretim teknelerden oluşurken, günümüzde özel tasarlanmış, yüksek performanslı yarış tekneleri yaygınlaşmıştır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte karbon fiber gibi hafif malzemelerin kullanımının artması (Stenius vd., 2011), Asimetrik balon gibi yeni yelkenlerin ortaya çıkması, yarış teknelerinin hız ve manevra kabiliyetinde önemli bir artış sağlamıştır. Bu teknolojik yenilikler, Türkiye’deki yat sahiplerinin daha profesyonel yarış teknelerine yatırım yapmasını teşvik etmiştir. Kurumsal sponsorluklar da artmıştır.

Genel olarak, Türkiye’deki yat yarış filosunun son 20 yılda yaşadığı bu değişim, yalnızca yelken sporu için değil, aynı zamanda ülke turizmi ve denizcilik sektörünün gelişimi için de önemli bir itici güç olmuştur. Türkiye, sahip olduğu uzun kıyı şeridi ve doğal güzellikleri ile deniz turizmi açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin fark edilmesi ve deniz turizminin bir ekonomi kalemi olarak güçlendirilmesi amacıyla son 20 yılda Türkiye’deki marina sayısında ve kısa dönemli tekne kiralama (charter) sektöründe önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu dönemde, denizcilik altyapısının iyileştirilmesi, marina yatırımlarının artması ve tekne kiralama hizmetlerinin yaygınlaşmasıyla Türkiye, Akdeniz’in önemli denizcilik merkezlerinden biri haline gelmiştir.

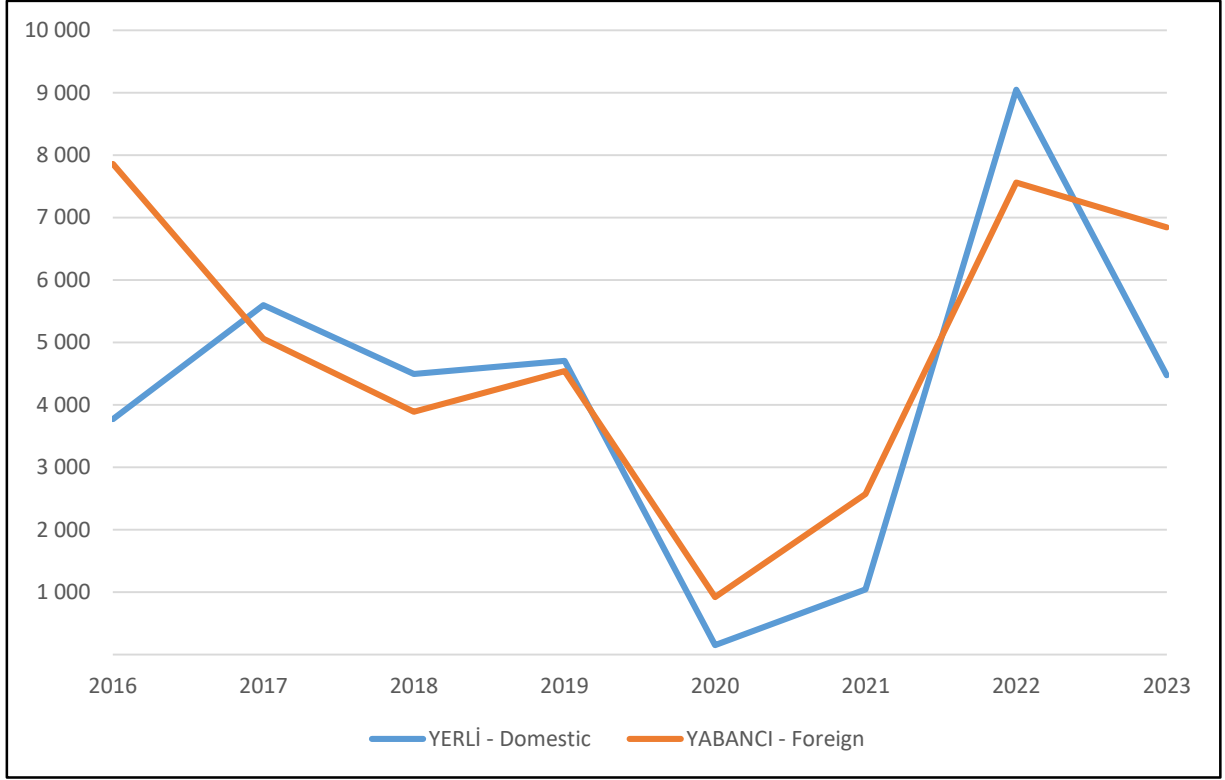
2. METODOLOJİ

Bu çalışma, Türkiye’de son 20 yılda yat yelkenciliğinin ekonomik, turistik ve çevresel etkilerini analiz etmek amacıyla çok yönlü bir yaklaşım benimsemiştir. Türkiye’de yelkenciliğin gelişimi, marina sayısındaki artış, charter firmalarının büyümesi ve yelkencilik sektöründeki teknolojik yenilikler üzerine akademik çalışmalar, sektör raporları ve ilgili kurumların yayımladığı veriler detaylı olarak incelenmiştir. Ayrıca, çevresel etkiler, sürdürülebilir denizcilik ve yatçılık sektörü ile ilgili global eğilimler de literatüre dahil edilmiştir. Türkiye Yelken Federasyonu, Deniz Ticaret Odası, marina işletmeleri ve yelken kulüpleri gibi kuruluşlardan elde edilen istatistikler analiz edilmiştir. Bu verilere marina kapasiteleri, yat filosu büyüklüğü, yat kiralama istatistikleri ve uluslararası yelken yarışlarına katılım gibi göstergeler dâhildir. Ek olarak, çevresel etkilerle ilgili veriler, deniz kirliliği, ekosistem sağlığı ve karbon ayak izi ile ilgili araştırmalar kullanılarak toplanmıştır. Görüşmeler: Yat kiralama firmaları, marina

yöneticileri, yelkencilik kulüpleri ve yelken yarışlarına katılan sporcular ile yapılan görüşmeler yoluyla sektördeki eğilimler ve sorunlar hakkında nitel veri toplanmıştır. Bu görüşmeler, yelken sporu, turizm ve çevre açısından gelişmeleri daha derinlemesine anlamak için önemli bir kaynak oluşturmıştır. Türkiye'deki yat yelkenciliği gelişimi, diğer Akdeniz ülkeleri ve küresel yelkencilik trendleri ile karşılaştırılmıştır. Yat filosunun büyüklüğü, teknolojik yenilikler, çevresel regülasyonlar ve marina ücretlerindeki artışlar, dünya çapında benzer örneklerle karşılaştırılarak analiz edilmiştir. Yat filosundaki büyümenin deniz ekosistemi üzerindeki etkilerini analiz etmek için çevresel sürdürülebilirlik raporları ve denizcilik sektörüne yönelik ulusal ve uluslararası regülasyonlar incelenmiştir. Bu analizde, deniz kirliliği, sintine suyu yönetimi, atık boşaltma politikaları ve karbon salınımı gibi faktörler değerlendirilmiştir. Bu yöntemler kullanılarak, Türkiye’deki yelkencilik sektörünün ekonomik, turistik ve çevresel boyutları çok yönlü olarak incelenmiş, gelecek projeksiyonları ve çözüm önerileri sunulmuştur.

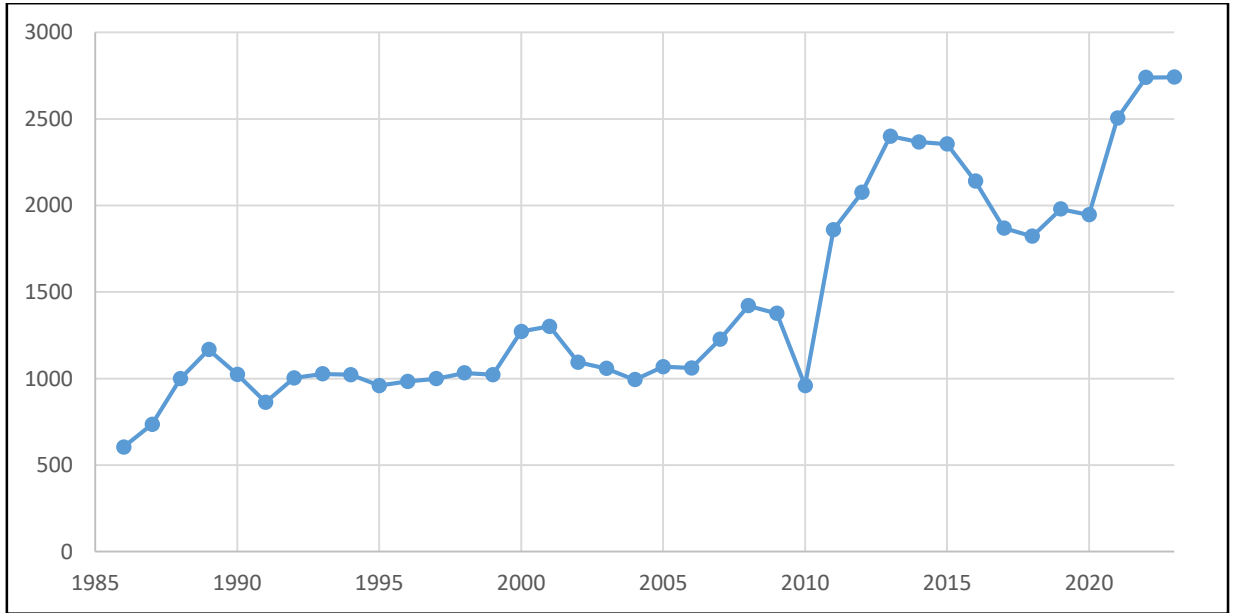
3. SONUÇLAR VE TARTIŞMA

2000’li yılların başında Türkiye’deki marina sayısı oldukça sınırlıydı ve mevcut marinalar genellikle büyük şehirlerde veya turistik bölgelerde bulunuyordu. Ancak, deniz turizmine olan ilginin artması ve yerel yönetimlerin bu alandaki yatırımları teşvik etmesi ile marina sayısı hızla artmaya başladı. Bu konuda yapılan akademik çalışmalarda son yıllarda artış göstermiştir (Kozan vd., 2014). Bu süreçte, devletin sağladığı teşvikler, yabancı yatırımcıların Türkiye’de marina işletmeciliğine ilgisini çekmiş, yerli ve yabancı girişimciler, çevresel kaygılar taşısa da (Bahar, 2003) kıyı bölgelerinde yeni marina projelerine yönelmiştir. Günümüzde Türkiye’nin dört bir yanında modern ve yüksek kapasiteli marinalar bulunmaktadır. Marmaris, Bodrum, Göcek, Fethiye, Çeşme ve Antalya gibi turistik merkezler, Türkiye’nin en büyük ve en donanımlı marinalarına ev sahipliği yaparken, aynı zamanda Ege ve Akdeniz kıyılarında daha küçük ölçekli marinaların da sayısı artmıştır (İkiz, 2016). Bu gelişim, Türkiye’yi yat ve tekne sahipleri için cazip bir destinasyon haline getirmiştir. Marina kapasitesindeki artış, hem yerli yat sahiplerine daha fazla olanak sunmuş hem de Akdeniz turu yapan yabancı yatların Türkiye’ye uğrak yapmasını kolaylaştırmıştır (Yüksek, 2013). Şekil 1’de görüldüğü gibi 2020 ve 2021 yıllarında pandemi kaynaklı bir düşüş yaşanmıştır. 2022 sonrasında ise artan maliyetlere bağlı olarak özellikle yerli yatlarda bir düşüş görülmüştür. Şekil 2’de ise yıllara göre bir inceleme yapıldığında yat işletmelerinin sayısının artan bir eğilim trendinde olduğu görülebilmektedir.

Şekil 1: Ülkemiz Limanlarına Gelen Sari Bayraklı (Ticari + Özel) Yat Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı

Şekil 1. Yat İşletmeleri Sayısı

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı

Son 20 yılda Türkiye’de kısa süreli tekne kiralama sektörü de büyük bir ivme kazanmıştır. 2000’li yılların başında Türkiye’de faaliyet gösteren firmalarının sayısı oldukça sınırlıydı ve bu hizmetler genellikle küçük çaplı firmalar tarafından sunuluyordu. Ancak, Türkiye’nin deniz turizmi açısından taşıdığı potansiyelin keşfedilmesiyle birlikte, bu sektördeki yatırımlar hızla artmaya başladı. Bu sektöründeki büyümenin birkaç temel nedeni vardır. İlk olarak, Türkiye’nin eşsiz koyları, el değmemiş doğası ve tarihi rotaları, yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir. Özellikle Ege ve Akdeniz kıyılarındaki mavi tur rotaları, yat ve gulet kiralama hizmetlerinin yaygınlaşmasına yol açmıştır. Bununla birlikte, Türkiye’nin sunduğu daha ekonomik fiyatlar, Akdeniz’in diğer charter destinasyonlarına kıyasla rekabetçi bir avantaj sağlamaktadır.

Son 20 yılda Türkiye, sadece yat kiralama hizmetlerinde değil, yat yarışçılığı alanında da önemli adımlar atmıştır. Yat yarışçılığı organizasyonları hem yerel hem de uluslararası düzeyde giderek popüler hale gelmiş ve ülkenin deniz turizmine önemli katkılarda bulunmuştur. Bodrum, Marmaris, Göcek ve İstanbul gibi denizcilik merkezlerinde düzenlenen çeşitli yat yarışları hem amatör hem de profesyonel yatçıların katılımıyla gerçekleşmektedir. Türkiye Yelken Federasyonu ve çeşitli yelken kulüplerinin öncülüğünde düzenlenen bu yarışlar, yerli ve yabancı sporcuları bir araya getirirken, ülkenin yatçılık altyapısının gelişmesine de katkıda bulunmuştur.

Marmaris Uluslararası Yarış Haftası, her yıl denizcilik dünyasının profesyonel ve amatör yatçılarını bir araya getirmektedir. 1990’li yılların başından bu yana düzenlenen bu etkinlik, Türkiye’nin denizcilik kültürünü uluslararası arenada temsil eden, Marmaris Yat Kulübü tarafından organize edilen bir denizcilik festivali haline gelmiştir. Her yıl Ekim ayında düzenlenen yarış haftası, Türkiye’nin ve dünyanın dört bir yanından yat tutkunlarını Marmaris’in eşsiz güzellikleriyle buluşturmaktadır. Yarışa katılan yatçılar arasında Türkiye’nin yanı sıra Yunanistan, Rusya, İtalya, İngiltere, Fransa gibi ülkelerden profesyonel yatçılar ve amatör denizciler yer almaktadır. Her yıl 100’den fazla yatın katılımıyla gerçekleştirilen bu yarış, Türkiye’nin yat yarışları takviminde en kalabalık etkinliklerden biri haline gelmiştir. Uluslararası yat yarışçılarının Marmaris’e gelmesi hem Türkiye’nin deniz turizmine hem de bölgedeki işletmelere önemli ekonomik katkılar sağlar. Yarış haftası boyunca Marmaris ve çevresindeki oteller, restoranlar ve diğer turistik tesisler büyük bir hareketlilik yaşamaktadır.

Bosphorus Cup, İstanbul’un tarihi ve kültürel zenginlikleri ile doğal güzelliklerini bir araya getirerek gerçekleştirilen prestijli bir yat yarışıdır. Her yıl İstanbul Boğazı’nda düzenlenen bu etkinlik, sadece yerel değil, uluslararası yatçılar için de önemli bir buluşma noktası haline gelmiştir. Bu yarış, Türkiye’nin denizcilik kültürünü tanıtmanın yanı sıra, İstanbul’un muhteşem manzarası eşliğinde yat yarışçılığına olan ilgiyi

artırmayı amaçlamaktadır. Bosphorus Cup, ilk olarak 2002 yılında düzenlenmiştir ve o zamandan bu yana her yıl gerçekleştirilerek geleneksel bir etkinlik haline gelmiştir. Yarış, özellikle İstanbul'un eşsiz coğrafyası ve tarihi yapıları arasında yapıldığından, katılımcılara unutulmaz bir deneyim sunmaktadır. Bosphorus Cup, Türkiye'nin uluslararası yat yarışları takviminde önemli bir yer edinmiş olup, dünya çapında pek çok yat yarışçısının ilgisini çekmektedir. Yarış, Türkiye'nin denizcilik ve yatçılık alanındaki potansiyelini göstermekle kalmayıp, aynı zamanda İstanbul'un turizm imajını güçlendirmektedir. Bu etkinlik hem yarışçıların hem de izleyicilerin İstanbul'un kültürel zenginliklerini keşfetmesine olanak tanırken, bölgedeki işletmelere de ekonomik bir katkı sağlamaktadır.

Marmaris bölgesinde düzenlenen Channel Regatta, Türkiye ile Yunanistan arasındaki Ege Denizi'nde gerçekleştirilen ve iki ülkenin denizcilik topluluklarını bir araya getiren önemli bir yat yarışları organizasyonudur. Marmaris ve Yunanistan'ın çeşitli limanları arasında düzenlenen yarışlar, deniz sporları aracılığıyla iki ülkenin ortak tarihine ve kültürel bağlarına vurgu yapmaktadır. Tarih boyunca Ege Denizi, iki ülke arasında zaman zaman gerginliklere sahne olmuşsa da, sporun birleştirici gücü, bu tür etkinliklerle dostane ilişkilerin pekiştirilmesine olanak sağlamaktadır. Channel Regatta'nın düzenlenmesi, sadece spor organizasyonu olmanın ötesinde, Türkiye ve Yunanistan arasında diplomatik ilişkileri de destekleyen bir platform işlevi görmektedir. Yarışa katılan yat sahipleri, sporcular ve organizasyon komiteleri, iki ülkenin denizcilik kültürü hakkında fikir alışverişinde bulunmakta, dostluklar kurmakta ve kültürel yakınlaşmayı teşvik etmektedir. Bu yarışlar, denizci geleneklerinin paylaşılması ve ortak bir denizcilik mirasının kutlanması açısından da önemli bir fırsat sunmaktadır.

Deniz Kuvvetleri Kupası, Türkiye'nin en prestijli açık deniz yat yarışlarından biri olarak bilinir ve her yıl düzenlenen bu etkinlik hem sportif başarı hem de denizcilik kültürünü teşvik etmesi açısından büyük önem taşır. Türkiye Açık Deniz Yelken Kulübü ve Türk Deniz Kuvvetleri'nin desteğiyle gerçekleştirilen bu yarış, açık deniz yatçılığına olan ilgiyi artırırken, aynı zamanda denizcilik kültürünün toplumda yaygınlaşmasına katkı sağlamaktadır. Deniz Kuvvetleri Kupası, ilk olarak 1970'lerde düzenlenmeye başlamış ve o tarihten bu yana Türkiye'nin en önemli yelken yarışlarından biri olarak kabul edilmiştir. Bu yarış, yalnızca sportif bir etkinlik olmanın ötesinde, Türk Deniz Kuvvetleri'nin denizcilik mirasını kutlama ve geliştirme amacı taşır. Yelken sporu ile Türk denizciliği arasındaki bağı güçlendiren bu etkinlik, katılımcıların denizcilik kültürünü ve becerilerini sergilemelerine olanak tanır. Deniz Kuvvetleri Kupası, profesyonel ve amatör yelkenciler için ulusal ve uluslararası bir platform sunarak, farklı seviyelerdeki sporcuların bir araya gelmesini sağlar.

Deniz Kuvvetleri Kupası, genellikle İstanbul'dan başlayarak Çanakkale Boğazı, Ege Denizi ve Göcek gibi farklı destinasyonları içeren uzun ve zorlu bir açık deniz rotasında

gerçekleştirilir. Bu yarışın en dikkat çekici özelliklerinden biri, katılımcıların yalnızca kıyı şeridinde değil, aynı zamanda tamamen açık denizde, dalgalar ve rüzgâr gibi doğa koşullarıyla mücadele ederek yarışmalarıdır. Yarışın rotası, yelkencilerin denizcilik yeteneklerini sonuna kadar kullanmalarını gerektirir. Uzun mesafe, değişken hava koşulları ve açık deniz koşulları, bu yarışı diğerlerinden ayıran zorluklar arasında yer alır. Rüzgâr yönüne ve dalga boyutuna göre stratejik kararlar almak, katılımcıların başarıya ulaşmasında belirleyici bir rol oynar. Bu zorlu deniz koşulları, Deniz Kuvvetleri Kupası’nı yalnızca sportif bir yarış değil, aynı zamanda yelkencilik becerilerinin test edildiği bir meydan okuma haline getirmiştir.

Bu bölümü kapatmadan önce yeni başlayan ve yaygınlaşması temenni edilen bir organizasyondan da söz etmek gerekmektedir. Son 5 yılda popülerleşen, Türkiye Yelken Federasyonu tarafından düzenlenen Türkiye Turu rekoru ise Artvin Hopa’dan Hatay İskenderun’a kadar sadece rüzgâr gücüyle en hızlı şekilde gitmeyi hedeflemektedir. Bu organizasyon Türkiye’de yat turizmi açısından çok da tanınmayan Karadeniz ve Akdeniz’in doğu bölgesine dikkat çekmektedir.

Deniz turizmi açısından yaşanan mevcut sıkıntılar incelendiğinde en başta marina fiyatlarının son 5 yılda artışı, Türkiye’de hem amatör yelkencilik hem de genel denizcilik sektörüne çeşitli etkiler yaratmaktadır. Bu artışlar hem yerel hem de uluslararası yat sahiplerini, yelken sporuna ve deniz turizmine olan ilgiyi etkileyen bir dizi ekonomik ve pratik sorunla karşı karşıya bırakmıştır. Marina fiyatlarının yükselmesi, özellikle amatör yelkencilikle ilgilenen bireyler üzerinde doğrudan bir mali yük oluşturmuştur. Limanlarda ve marinalarda yer bulmanın maliyetinin artması, bireysel yat sahiplerini alternatif çözümler aramaya yöneltmiştir. Yat sahibi olmanın ve yelken sporuna katılmanın zaten yüksek olan maliyeti, marina fiyatlarının yükselmesiyle daha da artarak amatör yelkencilik faaliyetlerini sınırlandırmaktadır. Bu durum, yelken sporuna başlamak isteyenler için caydırıcı bir faktör oluşturabilmekte ve denizcilik kültürünün yaygınlaşmasını yavaşlatmaktadır. Özellikle genç nüfus ve amatör yelkenciler için yelkenli yat sahipliği maliyetli hale gelmiştir, bu da yelkencilik faaliyetlerine olan katılımı düşürmektedir.

Türkiye’deki yat kiralama sektöründe faaliyet gösteren charter firmaları, marina fiyatlarının artmasıyla birlikte operasyonel maliyetlerini artırmak zorunda kalmışlardır. Marina ücretlerindeki artış, bu firmaların yatlarını barındırdığı limanlarda daha yüksek kira ve bakım maliyetlerine yol açmaktadır. Bu maliyetler, doğrudan charter hizmetlerinin fiyatlarına yansıtılmakta, bu da hem yerli hem de yabancı turistler için yat kiralama maliyetlerinin artmasına neden olmuştur. Yat kiralama ücretlerinin yükselmesi, deniz turizmine olan talebi azaltmakta ve charter firmalarının rekabet gücünü zayıflatmaktadır. Özellikle Akdeniz çanağındaki diğer ülkelerle (Yunanistan,

Hırvatistan, İtalya gibi) rekabet eden Türkiye'deki yat kiralama sektörü, fiyat artışları nedeniyle turist kaybı yaşamaktadır.

Marina fiyatlarının artması, marina işletmecileri açısından ilk başta gelirlerin artması anlamına gelse de uzun vadede yat sahipleri için maliyetlerin artması, marinalara olan talebi düşürebilir. Özellikle daha küçük ve amatör yat sahipleri, yüksek marina ücretlerinden kaçınmak için teknelerini karada saklama veya alternatif barınma çözümlerine başvurma eğilimine girmişlerdir. Bu durum, marinaların doluluk oranlarını ve uzun vadeli kira anlaşmalarını olumsuz etkilemektedir. Yat sahiplerini teknelerini limanlar yerine doğrudan denizde veya daha az denetlenen bölgelerde demirlemeye yönelmektedir. Bu durum, çevresel sorunlara yol açmaktadır. Denetimsiz bölgelerde yapılan demirleme işlemleri, deniz tabanına zarar verebilmekte ve doğal yaşam alanlarını tehdit etmektedir. Aynı zamanda, teknelerin marinalar yerine doğrudan denizde tutulması, atık yönetimi konusunda da eksikliklere neden olmakta ve deniz kirliliği riskini arttırmaktadır. Bu durum dengeli bir fiyat politikasının önemini ortaya koymaktadır. Özellikle yerli yat sahipleri ve amatör yelkencilerin denizcilik faaliyetlerine devam edebilmeleri için marina ücretlerinin makul seviyelerde tutulması, sektörün sürdürülebilir büyümesi açısından kritik bir gerekliliktir.

Bu artışın sebepleri, marina işletmecileri açısından irdelendiğinde de temel olarak talep artışından bahsedilmektedir. Hem yerli hem de yabancı yat sahiplerinin Türkiye'yi tercih etmesi, özellikle popüler marina bölgelerinde yer bulmayı zorlaştırmıştır. Talebin artmasıyla birlikte marina işletmecileri de fiyatları yükseltmiştir. Yat üretimi ve ithalatı da artmıştır. Bu durum, marina kapasitesini zorlayarak arz-talep dengesizliğine yol açmış ve fiyat artışlarına neden olmuştur. Türkiye'deki marinalar, uluslararası standartlarda hizmet sunmaya başlamış ve yatırımlar artmıştır. Modernizasyon çalışmaları, güvenlik hizmetleri, bakım olanakları ve diğer lüks hizmetler, marina işletmelerinin maliyetlerini artırmış ve bu da fiyatlara yansımıştır. Marinaların inşası ve işletme maliyetleri, özellikle kıyı bölgelerindeki arsa maliyetlerinin artması ve genel inşaat maliyetlerinin yükselmesiyle birlikte artmıştır. Ayrıca, enerji maliyetleri ve çalışan ücretlerindeki artışlar da marina işletmelerinin fiyatlarını yükseltmelerine neden olmuştur. Döviz kuru avantajı nedeniyle yabancı turistler, Türk marinalarını daha uygun fiyatlı bulabilirken, bu da yerel fiyatların yukarı yönlü baskılanmasına neden olmuştur. Ayrıca, Türkiye'de kıyı bölgelerinin kullanımına ilişkin yasal düzenlemelerde fiyatları etkilemektedir.

Son yirmi yılda Türkiye'de yat filosunun hızlı bir şekilde büyümesi, yat turizmi ve denizcilik sektörüne sağladığı ekonomik faydalarla dikkat çekerken, çevresel etkileri ve getirdiği sorunlar da giderek artan bir endişe konusu haline gelmiştir. Özellikle yoğun yat trafiği, Türkiye'nin kıyı ekosistemleri ve deniz yaşamı üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Son 5 yıl içinde çok fazla kaza yaşanmıştır.

Yatların oluşturduğu en büyük çevresel sorunlardan biri, denize bırakılan atıklar ve kirliliktir. Yatların atık su tanklarının yeterli sıklıkta boşaltılmaması veya denize doğrudan boşaltım yapılması, denizlerde ciddi su kirliliğine yol açmaktadır. Bu durum, özellikle kapalı koylarda ve yoğun turistik bölgelerde deniz suyunun kalitesini hızla düşürmekte ve biyoçeşitliliği tehdit etmektedir. Ayrıca, yatların sintine suları, petrol ve yağ gibi zararlı maddeler içerdiğinden deniz yaşamı için tehlikeli sonuçlar doğurabilir.

Yatların demirleme alanlarında ve popüler koylarda yoğunlaşması, deniz tabanına ve mercan resiflerine zarar verme riski taşımaktadır. Yatların demir atması sırasında deniz tabanında meydana gelen fiziksel hasar, deniz ekosistemlerinin geri dönülmez bir şekilde tahrip olmasına yol açabilir. Özellikle hassas deniz bitkileri ve mercan resifleri, demirlemeden kaynaklanan hasarlar nedeniyle büyük tehdit altındadır. Popüler koylarda, sabit demirleme şamandıralarının oluşturulması gerekmektedir. Özellikle Göcek bölgesinde, ağaçlara halat bağlanmasını önlemek için deniz kenarında sabit yapılar oluşturulmuş ve uygulama oldukça başarılı olmuştur.

Yatlar, genellikle dizel motorlar kullanmakta ve bu motorlardan çıkan emisyonlar, havada karbon ve diğer zararlı gazların birikmesine neden olmaktadır. Yat filosunun büyümesiyle birlikte artan deniz trafiği, Türkiye’nin kıyı bölgelerinde hava kirliliğini artıran önemli bir etken haline gelmiştir. Deniz taşımacılığından kaynaklanan karbon salınımları, küresel ısınma ve iklim değişikliğine sebep olmakta, bu da uzun vadede deniz ekosistemleri üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır.

Özellikle motorlu yatlar, deniz yaşamı üzerinde büyük bir baskı oluşturan gürültü kirliliğine yol açmaktadır. Deniz memelileri, balıklar ve diğer deniz canlıları, bu yüksek seviyedeki insan yapımı gürültüden olumsuz etkilenmektedir. Gürültü kirliliği, deniz canlılarının iletişim, üreme ve yön bulma gibi hayati fonksiyonlarını bozarak, deniz yaşamının sürdürülebilirliğini tehdit etmektedir.

Yat endüstrisinde çevresel etkileri azaltmak için yeşil teknolojilere yönelmek büyük önem taşımaktadır. Yelkenlilerde rüzgâr ile seyir yapılması, elektrikli motorlar, güneş enerjisi panelleri ve rüzgâr enerjisi gibi alternatif enerji kaynakları, yatların karbon ayak izini azaltabilir. Ayrıca, daha düşük emisyon üreten motor teknolojilerinin kullanılması, hava kirliliği ve karbon salınımlarını minimize edebilir.

Yatların denizlere atık bırakmasını önlemek için atık yönetimi konusuna daha fazla önem verilmelidir. Marinalarda ve kıyı bölgelerinde yatların atık sularını boşaltabileceği daha fazla tesis kurulmalı ve denetimler sıkılaştırılmalıdır. Ayrıca, yatçılara yönelik atık yönetimi ve çevre bilinci eğitimleri verilerek bu konuda farkındalık artırılabilir. Yasal düzenlemeler ve denetimler oldukça caydırıcı olmasına rağmen bu farkındalık yeterince oluşmamıştır.

3. DEĞERLENDİRME

Gelecek yirmi yıl içinde yat filosunun gelişimi, teknolojik yenilikler, sürdürülebilirlik ihtiyacı, çevresel farkındalık ve küresel ekonomik eğilimlerin etkisiyle şekillenecektir. Karbonsuz ulaşım hedefleri doğrultusunda denizcilik sektörü de daha çevre dostu çözümler geliştirme yolunda ilerleyecek. Elektrikli ve hibrit yatların kullanımı hızla yaygınlaşacak ve dizel motorların yerini alacak. Elektrikli motorlar, sessiz çalışma özellikleri ve sıfır emisyon üretmesi sayesinde özellikle çevre hassasiyetinin yüksek olduğu yerlerde tercih edilecektir. Özellikle limanlara veya koylara yanaşma sırasında, elektrik motorları tercih edilecektir.

Bununla birlikte, güneş enerjisi panelleri ve rüzgâr türbinleri gibi yenilenebilir enerji kaynaklarıyla donatılan yatlar yaygınlaşacak. Bu teknolojiler, yakıt tüketimini minimize ederken denizcilik sektörünün karbon ayak izini de önemli ölçüde azaltacaktır. Enerji depolama sistemleri ve batarya teknolojilerindeki gelişmeler, elektrikli yatların menzilini artıracak ve daha uzun açık deniz seyirlerine imkân tanıyacaktır.

Otonom deniz araçları ve akıllı yatlar, teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte önümüzdeki yirmi yıl içinde daha yaygın hale gelebilir. Otonom sistemler, yapay zekâ ve sensörlerle donatılarak yatların insan müdahalesi olmadan belirlenen rotalarda güvenli bir şekilde seyir yapmasını sağlayacak. Bu teknoloji, özellikle açık deniz seyirlerinde güvenliği artıracak ve hata riskini en aza indirecek.

Ayrıca, nesnelerin interneti (Internet of Things) ile yatlar arasında bağlantı kurarak anlık veri toplama, analiz ve uzaktan kontrol imkânı sunan akıllı sistemler gelişecek. Bu sistemler sayesinde, yat sahipleri ve operatörleri, motor performansı, enerji tüketimi, hava koşulları ve seyir güvenliği gibi kritik verileri sürekli olarak izleyebilecek ve optimize edebilecektir.

Çevre bilincinin artması ve sürdürülebilirlik hedeflerinin uluslararası düzeyde benimsenmesiyle, yat üretiminde ve işletmesinde çevre dostu uygulamalar kaçınılmaz hale gelecek. Gelecek yirmi yıl içinde yatçılık sektöründe geri dönüştürülebilir malzemeler ve çevreye duyarlı üretim teknikleri ön planda olacaktır. Özellikle HDPE temelli kompozit malzemelerin kullanımıyla, hafif ve dayanıklı yatlar üretilirken, ticari ömürlerinin sonunda geri dönüştürülebileceklerdir.

Yatlarda atık yönetimi ve deniz kirliliğini azaltma amacıyla, ileri biyolojik arıtma sistemleri kullanılacak. Sintine sularının arıtılması ve katı atıkların denizde bırakılmasının önlenmesi için gelişmiş sistemler yatlara entegre edilebilecektir.

Charter yani yat kiralama sektörü, dijitalleşmenin hızlanmasıyla büyük bir dönüşüm geçirecek. Online platformlar, yapay zekâ algoritmalarıyla daha

kişiselleştirilmiş tatil ve seyir rotaları sunarak müşterilerin beklentilerine uygun çözümler geliştirecek. Bu platformlar, yatların müsaitlik durumu, rotalar, hava koşulları ve müşteri tercihlerine dayalı optimize edilmiş teklifler sunacaktır. Kiralama sektörü, aynı zamanda paylaşımlı yat kullanımı (yat paylaşımı) gibi yeni iş modelleriyle genişleyecek. Bu sistem, yat sahipliği maliyetlerini düşürerek daha geniş bir kitlenin yatçılığa erişimini sağlayacak ve aynı zamanda kaynakların daha verimli kullanılmasına yardımcı olacak. Bu iş modeli, sürdürülebilirlik çabalarını da destekleyecektir.

Gelecek yirmi yıl içinde çevresel regülasyonlar, yatçılık sektöründe daha sıkı bir şekilde uygulanacak. Küresel denizcilik örgütleri ve hükümetler, deniz kirliliği, hava emisyonları ve yat operasyonları üzerindeki çevresel etkileri azaltmak için yeni düzenlemeler getirecek. Özellikle, deniz koruma alanlarında yat trafiğinin sınırlandırılması, atık boşaltma yönetmeliklerinin sıkılaştırılması ve karbon salınımlarının denetlenmesi gibi politikalar devreye girecektir. Yat sahipleri ve işletmecileri, bu yeni kurallara uyum sağlamak için çevre dostu teknolojilere yatırım yapacak ve operasyonlarını sürdürülebilir hale getirmek zorunda kalacaklar. Bu, yalnızca çevresel bir gereklilik olarak kalmayacak, aynı zamanda yat kiralama ve sahiplik süreçlerinde bir pazarlama avantajı sağlayacaktır. Bu durumun sonucu olarak maliyet artışı beklenmesi kaçınılmazdır.

Kaynaklar

Bahar, O. (2003). Kitle Turizminin Çevre Üzerindeki Olası Etkileri: Bodrum Örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 14(2), 150–158.

İkiz, A. (2016). The Importance Of Coastal Marinas In City Branding: Evaluation Of Muğla City In Turkey. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 2–23.

Kozan, G. Y., Özdemir, S. S., & Günlü, E. (2014). Turizm Yazınında Deniz Turizmi’nin Olgusal Gelişimi. *Denizcilik Fakültesi Dergisi*, 6(2), 112–129.

Marangoz, M., & İnan Özberk, T. M. (2021). Türkiye’de Marina İşletmeciliği ve Müşterilerin Marina Tercihlerini Etkileyen Faktörler: Kavramsal Bir Çalışma. *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 160–177. doi: 10.30625/ijctr.942705

Narin, M. (2006). Ayvalık Ve Burhaniye İlçelerinin Yat Turizmi Arzi Ve Sorunları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(16), 127–145. Retrieved from <http://www.denizcilik.gov.tr/mevzuat>.

Şener, Ş., Şener, E., & Varol, S. (2020). Kaş (Antalya) Kıyı Bölgesinin Mikrobiyolojik Kirlilik Değerlendirmesi. *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 8(3), 753–765. doi: 10.21923/jesd.723444

Stenius, I., Rosén, A., & Kutteneuler, J. (2011). On structural design of energy efficient small high-speed craft. *Marine Structures*, 24(1), 43–59. doi: 10.1016/j.marstruc.2011.01.001

Yüksek, G. (2013). Türkiye’de Yat ve Marina İşletmeciliği: İstihdam Değerlendirmesi İçin Mevcut Durum Analizi. *Beykoz Akademi Dergisi*, 1(1), 59–84.